

Vergaderjaar 2016–2017

19 637

Vreemdelingenbeleid

29 279

Rechtsstaat en Rechtsorde

Nr. 2335

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN VEILIGHEID EN JUSTITIE

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 4 juli 2017

Tijdens het Mondelinge Vragenuur op 16 mei jl.¹ heb ik toegezegd uw Kamer te informeren over de mogelijkheid om de regeling inzake strafonderbreking van vreemdelingen die geen rechtmatig verblijf hebben in Nederland in de zin van artikel 8 van de Vreemdelingenwet 2000 (hierna: vreemdelingen) te verduidelijken. Dit naar aanleiding van de strafonderbreking die onlangs is verleend aan de vreemdeling die is veroordeeld voor het doodrijden van een 2-jarig kind en haar beide grootouders in Meijel. Met deze brief doe ik mijn toezegging gestand.

Aanleiding

Zoals ik ook tijdens het Mondelinge Vragenuur heb aangegeven, heb ik begrip voor de onrust die is ontstaan over de strafonderbreking van deze vreemdeling. De belangen van de nabestaanden en de geschokte rechtsorde waren voor mij doorslaggevende redenen om het verzoek tot strafonderbreking in eerste instantie af te wijzen. Door de uitspraak van de Raad voor Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming (RSJ)² zag ik uiteindelijk geen andere mogelijkheid dan de strafonderbreking toe te wijzen. Aangezien ik strafonderbreking in dit soort gevallen onwenselijk acht, ben ik voornemens om de regelgeving op dit punt te verduidelijken. Hieronder ga ik nader in op de huidige kaders van de strafonderbreking en de mogelijkheden van aanscherping van de regeling.

Strafonderbreking vreemdelingen

Vreemdelingen die na het ondergaan van hun straf niet in Nederland mogen blijven, keren niet terug in de Nederlandse samenleving en zijn om

¹ Mondelinge vragen van het lid Markuszower (PVV) aan de Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie over het bericht «Poolse doodrijder Meijel vervroegd vrijgelaten» (Telegraaf, 12 mei 2017). Handelingen II 2016/17, nr. 75, item 2.

² RSJ 13 april 2017, zaaknummer 17/0832/GV.

die reden uitgesloten van voorwaardelijke invrijheidstelling (v.i.). Zij moeten in beginsel de hen opgelegde vrijheidsstraf volledig uitzitten.

Wel kan hen strafonderbreking voor onbepaalde tijd worden verleend op basis van artikel 40a van de Regeling tijdelijk verlaten van de inrichting, dat voorziet in de specifieke situatie van vreemdelingen. Door een strafonderbreking wordt de tenuitvoerlegging van een opgelegde vrijheidsstraf voortijdig onderbroken onder de voorwaarde dat de vreemdeling uit Nederland vertrekt en niet in Nederland terugkeert. Indien de vreemdeling toch terugkeert wordt de tenuitvoerlegging van de straf hervat.

Bij vrijheidsstraffen van meer dan drie jaar kan strafonderbreking worden verleend nadat twee derde van de straf is uitgezeten. In geval van een vrijheidsstraf van ten hoogste drie jaar, kan strafonderbreking worden verleend nadat ten minste de helft van de straf is ondergaan. Dit betekent dat in veel gevallen het moment waarop strafonderbreking mogelijk is, eerder is dan het moment waarop personen met verblijfsrecht in Nederland voor v.i. in aanmerking kunnen komen. Daar staat tegenover dat het strafrestant alsnog ten uitvoer kan worden gelegd als de vreemdeling naar Nederland terugkeert. Hierdoor worden niet alleen strafbare feiten voorkomen, maar wordt ook voorkomen dat ongewenste confrontatie plaatsvindt tussen slachtoffer en dader.

De mogelijkheid van onderbreking van de tenuitvoerlegging van de gevangenisstraf vormt voor vreemdelingen met een strafrechtelijk verleden een sterke prikkel om mee te werken aan hun vertrek uit Nederland. Mede door deze regeling is in 2016 78% van de strafrechtelijke vreemdelingen aantoonbaar uit Nederland vertrokken. Daarmee faciliteert de regeling dat vreemdelingen effectief kunnen worden uitgezet en wordt een kostbare uitzettingsprocedure voorkomen. Ook wordt voorkomen dat de vreemdeling na de tenuitvoerlegging van de straf in vreemdelingenbewaring moet worden gesteld. Dit is met name van belang bij vreemdelingen uit landen waarnaar terugkeer zonder medewerking van de vreemdeling zeer moeilijk is. In die gevallen is het denkbaar dat op de korte termijn zonder deze regeling de verwijdering van deze criminele vreemdelingen niet te realiseren zou zijn. Daarmee wordt een belangrijk doel van het huidige (demissionaire) kabinet, het uitzetten van criminele vreemdelingen, ondersteund.

Aanpassing van de regeling

Zoals ik aan uw Kamer heb gemeld, heeft de regeling in bepaalde gevallen een positief effect op de veiligheid van onze samenleving. Ik wil de regeling dan ook behouden. De toepassing van de strafonderbreking moet echter duidelijker recht doen aan de belangen van slachtoffers en nabestaanden en van de samenleving. Om die reden ben ik voornemens om de regeling aan te scherpen door te verduidelijken welke factoren worden betrokken bij de beslissing om al dan niet strafonderbreking toe te staan. Daarbij doel ik op factoren als de aard, zwaarte, achtergronden en gevolgen van het gepleegde delict. Daarnaast zal ik duidelijker in de regeling aangeven in welke gevallen strafonderbreking niet aan de orde is. Dan denk ik aan gevallen waarin de belangen van slachtoffers en nabestaanden en de mate waarin de rechtsorde is geschokt als gevolg van de ernst van het gepleegde delict, zich verzetten tegen het verlenen van strafonderbreking. Voorts zal ik verduidelijken dat de delictscategorie niet als enige factor bepalend mag zijn bij de beoordeling of de rechtsorde is geschokt door het gepleegde delict. Bij die beoordeling moet ook worden gekeken naar de gevolgen van het delict. Dit naar aanleiding van het

oordeel van de RSJ in bovengenoemde zaak, dat geen sprake kon zijn van een geschokte rechtsorde omdat het een schulddelict betrof.

Door deze voorgenomen wijzigingen biedt de regeling meer houvast voor de Dienst Justitiële Inrichtingen bij het nemen van beslissingen over strafonderbreking en daarmee ook voor de RSJ bij de toetsing van die beslissingen. Op deze manier hoop ik in de toekomst te voorkomen dat strafonderbreking moet worden verleend in gevallen waarin dat ongewenst is, gelet op, onder meer, het belang van slachtoffers en nabestaanden en de mate waarin de rechtsorde is geschokt als gevolg van het gepleegde delict.

Daarbij zal ik ook bezien of het in het belang van Nederland is om de toepassing van de Wet wederzijdse erkenning en tenuitvoerlegging vrijheidsbenemende en voorwaardelijke sancties (Wets) (Kamerstuk 32 885) sterker te benadrukken in de regeling. Op grond van de Wets, die geldt tussen de lidstaten van de EU, kan een vreemdeling met strafrechtelijke titel worden overgebracht naar het land van herkomst en zit hij aldaar de resterende straf uit. Dit in tegenstelling tot de strafonderbreking, waarbij de tenuitvoerlegging van de straf voortijdig wordt onderbroken, en in beginsel niet wordt geëxecuteerd als de vreemdeling wegblijft uit Nederland. Met landen buiten de EU bestaan weliswaar eveneens afspraken, maar deze zijn complexer. Bovendien vormt juist in deze gevallen de mogelijkheid om strafonderbreking aan te bieden een extra prikkel voor de vreemdeling om medewerking te verlenen aan zijn vertrek en aan het vaststellen van zijn identiteit en nationaliteit om vertrek mogelijk te maken. Voorts wordt de terugkeer in die gevallen gecombineerd met een inreisverbod, dat terugkeer naar het gehele gebied van de EU uitsluit.

De aanpassing van de regeling wordt in de zomer uitgewerkt. Daarna start het adviestraject, waarbij de regeling ter consultatie aan de Afdeling advisering van de RSJ wordt voorgelegd. Ik streef ernaar de wijziging van de regeling op 1 januari 2018 in werking te laten treden.

De Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie,
K.H.D.M. Dijkhoff